

PRAWO RODZINNE

*Jerzy Ignatowicz
Mirosław Nazar*

Wydawnictwo Prawnicze
LexisNexis™

Warszawa 2005

SPIS TREŚCI

OD AUTORA	
WYKAZ SKRÓTÓW	
I. Źródła prawa	
II. Czasopisma	
III. Orzecznictwo	
Rozdział I. RODZINA I PRAWO RODZINNE	
§ 1. Rodzina i powiązania rodzinne	
I. Rodzina	
II. Powiązania rodzinne	
§ 2. Prawo rodzinne	
I. Najnowsza historia polskiego prawa rodzinnego	
II. Źródła obowiązującego prawa rodzinnego	
III. Podstawowe zasady prawa rodzinnego	
IV. Przynależność prawa rodzinnego do prawa cywilnego	
V. Literatura i orzecznictwo	
Rozdział II. OCHRONA PRAW RODZINNYCH	
§ 3. Prawa rodzinne i ogólna charakterystyka ich ochrony	
I. Pojęcie praw rodzinnych	
II. Ogólne uwagi o ochronie praw rodzinnych	
III. Ochrona międzynarodowa. Europejski Trybunał Praw Człowieka	
IV. Ochrona konstytucyjna	
V. Ochrona cywilnoprawna	
VI. Ochrona karna	
VII. Ochrona praw dzieci przez Rzecznika Praw Dziecka	
VIII. Ochrona praw rodzinnych przez Rzecznika Praw Obywatelskich	
IX. Ochrona dziecka poczętego	
X. Ochrona praw rodzinnych przez prokuratora	
§ 4. Dochodzenie praw stanu cywilnego. Akta stanu cywilnego	
I. Uwagi ogólne	
II. Proces o ustalenie i ukształtowanie stanu cywilnego	
III. Uczestnicy postępowania	
IV. Terminy	

	V. Zasada prawdy obiektywnej a zasady współżycia społecznego	
	VI. Udział prokuratora	
	VII. Akta stanu cywilnego	
§ 5.	Sąd opiekuńczy. Sprawy opiekuńcze małoletnich	
	I. Uwagi ogólne	
	II. Sąd opiekuńczy	
§ 6.	Sąd rodzinny. Sprawy nieletnich	
	I. Pojęcie sądów rodzinnych	
	II. Sądy rodzinne w Polsce	
	III. Zakres kompetencji sądów rodzinnych	
	IV. Postępowanie przed sądami rodzinnymi	
§ 7.	Pieczą zastępczą nad dzieckiem	
	I. Pojęcie i formy pieczy zastępczej nad dzieckiem	
	II. Organizacja i zakres pieczy zastępczej	
	III. Rodziny zastępcze	
	IV. Placówki opiekuńczo-wychowawcze	
	V. Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	

Rozdział III. ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA I SKUTKI TEGO ZDARZENIA

§ 8.	Ogólna charakterystyka małżeństwa	
	I. Pojęcie małżeństwa	
	II. Podstawowe zasady prawa rodzinnego odnoszące się do małżeństwa	
	III. Konkubinaty	
§ 9.	Zawarcie małżeństwa	
	I. Uwagi ogólne	
	II. Zaręczyny	
	III. Przestanki istnienia małżeństwa	
	IV. Przestanki istnienia małżeństwa zawieranego w formie cywilnej	
	V. Przestanki istnienia małżeństwa zawieranego w formie konkordatowej	
	VI. Przestanki formalno-porządkowe	
	VII. Przeshkody małżeńskie	
	VIII. Wady oświadczenia woli	
	IX. Małżeństwa pozorowane	
	X. Zdolność do czynności prawnych osób wstępujących w związek małżeński	
§ 10.	Wzajemne prawa i obowiązki małżonków; charakterystyka ogólna	
	I. Uwagi ogólne	
	II. Ogólna charakterystyka praw i obowiązków małżeńskich	
	III. Zasada równości małżonków	
	IV. Nazwisko małżonków	
§ 11.	Prawa i obowiązki małżonków; charakterystyka szczegółowa	
	I. Wspólne pożycie i współdziałanie dla dobra rodziny	
	II. Prawa i obowiązki majątkowe niezależne od ustroju majątkowego	
	III. Przyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny	
	IV. Korzystanie z mieszkania i przedmiotów urządzenia domowego	
	V. Wzajemna reprezentacja małżonków	
	VI. Solidarna odpowiedzialność małżonków	
§ 12.	Separacja małżonków	
	I. Uwagi ogólne	
	II. Separacja faktyczna	
	III. Separacja sądowa	

Rozdział IV. MAŁŻEŃSKIE USTROJE MAJĄTKOWE

§ 13.	Ogólna charakterystyka majątkowych ustrojów małżeńskich	
	I. Małżeński ustrój majątkowy	

II. Rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych	
III. Typy małżeńskich ustrojów majątkowych	
IV. Wspólność majątkowa	
V. Rozdzielność majątkowa	
VI. Zagadnienia intertemporalne	
§ 14. Majątki małżonków w ustawowym ustroju majątkowym	
I. Zagadnienia ogólne	
II. Majątek wspólny	
III. Majątki osobiste	
IV. Przesunięcia między majątkiem wspólnym i majątkami osobistymi	
§ 15. Zarząd majątkiem wspólnym oraz korzystanie ze wspólnego majątku	
I. Uwagi ogólne	
II. Pojęcie zarządu	
III. Wykonywanie zarządu; ingerencja sądu	
IV. Korzystanie z majątku wspólnego	
§ 16. Odpowiedzialność małżonków za zobowiązania	
I. Uwagi ogólne	
II. Odpowiedzialność za długi w ustroju wspólności majątkowej	
III. Odpowiedzialność za długi z okresu istnienia wspólności majątkowej po jej ustaniu	
IV. Odpowiedzialność za długi niemające charakteru cywilnoprawnego	
§ 17. Ustanie wspólności majątkowej i podział majątku wspólnego	
I. Ustanie wspólności majątkowej	
II. Ułamkowa wspólność majątku wspólnego małżonków po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej	
III. Ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym	
IV. Rozporządzanie udziałami w składnikach majątku wspólnego i w majątku wspólnym po ustaniu wspólności majątkowej	
V. Podział majątku wspólnego	
VI. Rozliczenie wydatków i nakładów dokonywanych z majątków małżonków	
§ 18. Umowne ustroje majątkowe	
I. Ustrój umowny — pojęcie, typy i zakres swobody wyboru	
II. Pojęcie, charakter, zawarcie i treść umowy majątkowej małżeńskiej	
III. Skuteczność umów majątkowych wobec osób trzecich	
IV. Wspólność umowna rozszerzona	
V. Wspólność umowna ograniczona	
VI. Pełna rozdzielność umowna	
VII. Rozdzielność umowna z wyrównaniem dorobków	
§ 18a. Ustrój przymusowy	
I. Pojęcie ustroju przymusowego	
II. Powstanie ustroju przymusowego	
III. Ustanie ustroju przymusowego	

Rozdział V. USTANIE MAŁŻEŃSTWA

§ 19. Ogólna charakterystyka ustania małżeństwa	
I. Przyczyny ustania małżeństwa	
II. Uwagi ogólne o sądowym dochodzeniu ustania małżeństwa oraz ustalenia jego nieistnienia lub istnienia	
§ 20. Ustalenie nieistnienia i istnienia małżeństwa	
I. Ustalenie nieistnienia małżeństwa	
II. Unieważnienie aktu małżeństwa	
III. Ustalenie istnienia małżeństwa	
§ 21. Unieważnienie małżeństwa	
I. Pojęcie i przyczyny unieważnienia małżeństwa	

II. Konvalidacja małżeństwa	
III. Legitymacja czynna i bierna w procesie o unieważnienie małżeństwa	
IV. Skutki unieważnienia małżeństwa	
§ 22. Pojęcie rozwodu i przesłanki jego dopuszczalności	
I. Pojęcie rozwodu i problem jego dopuszczalności	
II. Proces rozwodowy	
III. Zasada trwałości małżeństwa	
IV. Uwagi ogólne o przesłankach dopuszczalności rozwodu	
V. Przesłanka trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego	
VI. Przesłanka winy	
VII. Przesłanka dobra wspólnych małoletnich dzieci	
VIII. Przesłanka sprzeczności rozwodu z zasadami współżycia społecznego	
§ 23. Zakres kognicji sądu rozwodowego; treść wyroku orzekającego rozwód	
I. Model polskiego procesu rozwodowego	
II. Orzeczenie o rozwiązaniu małżeństwa	
III. Orzeczenie o winie	
IV. Orzeczenie o władzy rodzicielskiej	
V. Orzeczenie o obowiązku alimentacyjnym względem dzieci	
VI. Orzeczenie o obowiązku alimentacyjnym względem małżonka	
VII. Orzeczenie o wspólnym mieszkaniu małżonków	
VIII. Orzeczenie o podziale majątku wspólnego	
IX. Orzekanie przez sąd rozwodowy o sprawach rodziny w trybie zarządzeń tymczasowych	
X. Zasada integralności wyroku rozwodowego	
XI. Zasada wyłączności postępowania rozwodowego	
§ 24. Skutki rozwodu oraz oddalenie powództwa o rozwód	
I. Skutki rozwodu	
II. Ponowny proces o rozwód	
§ 25. Śmierć małżonka i uznanie go za zmarłego	
I. Śmierć małżonka	
II. Uznanie małżonka za zmarłego	

Rozdział VI. MACIERZYŃSTWO I OJCOSTWO

§ 26. Pochodzenie dziecka; zasady ogólne	
I. Uwagi ogólne	
II. Trzy sposoby ustalenia ojcostwa; wyłączność ojcostwa jednego mężczyzny	
III. Zależność ojcostwa od macierzyństwa	
IV. Zasada równouprawnienia dzieci	
V. Dochodzenie macierzyństwa i ojcostwa	
VI. Dowody przyrodnicze	
VII. Sztuczne zapłodnienie kobiety	
§ 27. Macierzyństwo	
I. Uwagi ogólne	
II. Pochodzenie dziecka od matki	
III. Dochodzenie macierzyństwa przed sądem	
IV. Przesłanki zaprzeczenia i ustalenia macierzyństwa	
§ 28. Pochodzenie dziecka od męża matki	
I. Domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki	
II. Proces o zaprzeczenie ojcostwa	
III. Przesłanki zaprzeczenia ojcostwa	
IV. Skutki zaprzeczenia ojcostwa	
§ 29. Uznanie dziecka	
I. Pojęcie i przesłanki uznania dziecka	
II. Skutki uznania dziecka	

III. Proces o unieważnienie uznania dziecka	
IV. Przestanki unieważnienia uznania dziecka	
V. Skutki unieważnienia uznania dziecka	
VI. Bezwzględna nieważność uznania dziecka	
VII. Bezskuteczność uznania dziecka w następstwie zaprzeczenia macierzyństwa	
§ 30. Sądowe ustalenie ojcostwa	
I. Proces o ustalenie ojcostwa	
II. Przestanki sądowego ustalenia ojcostwa	
III. Skutki ustalenia ojcostwa	
§ 31. Przysposobienie	
I. Pojęcie i funkcja społeczna przysposobienia	
II. Przestanki przysposobienia	
III. Tryb przysposobienia	
IV. Skutki i rodzaje przysposobienia — uwagi ogólne	
V. Przysposobienie pełne	
VI. Przysposobienie niepełne	
VII. Przysposobienie całkowite	
VIII. Przysposobienie zagraniczne	
§ 32. Rozwiązanie przysposobienia	
I. Problem rozwiązywalności przysposobienia i inne postacie jego bezskuteczności	
II. Proces o rozwiązanie przysposobienia	
III. Przestanki rozwiązania przysposobienia	
IV. Skutki rozwiązania przysposobienia	
Rozdział VII. WŁADZA RODZICIELSKA	
§ 33. Pojęcie władzy rodzicielskiej i jej powstanie	
I. Pojęcie i ogólna charakterystyka władzy rodzicielskiej	
II. Powstanie władzy rodzicielskiej	
§ 34. Treść i wykonywanie władzy rodzicielskiej	
I. Uwagi ogólne	
II. Piecza nad osobą dziecka	
III. Zarząd majątkiem dziecka	
IV. Reprezentacja dziecka	
V. Odpowiedzialność odszkodowawcza rodziców	
VI. Wykonywanie władzy rodzicielskiej	
VII. Współdziałanie z rodzicami sądu opiekuńczego i innych organów państwa oraz organizacji	
§ 35. Pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej, jej zawieszenie i ograniczenie oraz inne jej modyfikacje	
I. Uwagi ogólne	
II. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	
III. Interwencja w postępowaniu karnym	
IV. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	
V. Ograniczenie władzy rodzicielskiej w wypadkach zagrożenia dobra dziecka	
VI. Ingerencja sądu rodzinnego w sferę władzy rodzicielskiej na podstawie ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich	
VII. Ograniczenie władzy rodzicielskiej jednego z rodziców ze względu na ich rozłączenie	
VIII. Inne modyfikacje władzy rodzicielskiej	
§ 36. Ustanie władzy rodzicielskiej	
I. Uwagi ogólne	
II. Przyczyny ustania władzy rodzicielskiej	
§ 37. Pozostałe stosunki między rodzicami a dziećmi	

I. Uwagi ogólne	3
II. Obowiązek rodziców i dzieci wzajemnego wspierania się	3
III. Nazwisko dziecka	3
IV. Imię i płeć dziecka oraz inne jego dane personalne; transseksualizm	3
V. Osobista styczność z dzieckiem	3

Rozdział VIII. OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

§ 38. Pojęcie i zakres obowiązku alimentacyjnego	3
I. Pojęcie obowiązku alimentacyjnego	3
II. Alimenty a inne źródła utrzymania	3
III. Swoiste cechy obowiązku alimentacyjnego i prawa do alimentów	3
IV. Przestanki i zakres obowiązku alimentacyjnego	3
V. Postacie obowiązku alimentacyjnego	3
§ 39. Obowiązek alimentacyjny ze względu na jego źródło	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Obowiązek alimentacyjny wynikający z pokrewieństwa	3
III. Obowiązek alimentacyjny rodziców względem nieusamodzielnionego dziecka	3
IV. Obowiązki alimentacyjne wynikające z przysposobienia	3
V. Obowiązki alimentacyjne po rozwiązaniu przysposobienia	3
VI. Obowiązek alimentacyjny między małżonkami	3
VII. Obowiązek alimentacyjny między małżonkami po rozwodzie, unieważnieniu małżeństwa i w czasie separacji orzeczonej przez sąd	3
VIII. Obowiązek alimentacyjny wynikający z powinowactwa	3
IX. Obowiązek alimentacyjny ojca pozamałżeńskiego dziecka względem jego matki	3
X. Obowiązek małżonków przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny	3
§ 40. Realizacja obowiązku alimentacyjnego	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Szczególna ochrona roszczeń alimentacyjnych	3
III. Przepisy szczególne odnoszące się do roszczeń alimentacyjnych względem ojca pozamałżeńskiego dziecka	3
IV. Umowy dotyczące obowiązku alimentacyjnego	3
V. Sądowe dochodzenie roszczeń alimentacyjnych	3
VI. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	3
VII. Fundusz alimentacyjny	3
VIII. Wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego oraz zmiana wysokości alimentów	3
IX. Regres; alimenty za okres przeszły	3
X. Przedawnienie roszczeń alimentacyjnych i roszczeń regresowych	3

Rozdział IX. OPIEKA I KURATELA

§ 41. Pojęcie i organizacja opieki	3
I. Pojęcie i charakter prawny opieki	3
II. Podstawowe zasady rządzące opieką	3
III. Organy opieki	3
§ 42. Ustanowienie opieki i powołanie opiekuna	3
I. Ustanowienie opieki	3
II. Powołanie opiekuna	3
III. Objęcie opieki	3
§ 43. Treść i sprawowanie opieki	3
I. Treść opieki	3
II. Sprawowanie opieki	3
III. Nadzór sądu opiekuńczego nad sprawowaniem opieki	3
§ 44. Ustanie opieki i wygaśnięcie funkcji opiekuna	3

I. Ustanie opieki	1
II. Wygaśnięcie funkcji opiekuna	2
III. Skutki ustania opieki i wygaśnięcia funkcji opiekuna	3
§ 45. Opieka nad niepełnosprawnością całkowitą	4
I. Uwagi ogólne	4
II. Stosowanie przepisów o opiece nad małoletnimi	5
§ 46. Kuratela	6
I. Pojęcie kurateli i sposób jej uregulowania	6
II. Rodzaje kurateli	7
III. Instytucje zbliżone do kurateli	8
SKOROWIDZ PRZEDMIOTOWY	9